

Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
DGRO, Directie Ruimtelijk Beleid
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Onderwerp **Zienswijze op de Ontwerp-Nota Ruimte**
Uw kenmerk -
Ons kenmerk **2025-312645**
Dienst -
Sector **Gebiedsontwikkeling, Economie en Strategische Staf**
Contact _____
Bijlagen -
Datum **9 december 2025**

Geachte heer/mevrouw,

Met deze gezamenlijke zienswijze reageren wij als provincie Fryslân en de gemeenten Heerenveen, Leeuwarden, Smallingerland en Súdwest-Fryslân op de Ontwerp-Nota Ruimte, zoals ter inzage gelegd op 6 oktober 2025. Wij onderschrijven de noodzaak van een langetermijnvisie op de ruimtelijke inrichting van Nederland en waarderen de integraliteit. De Ontwerp-Nota Ruimte bevat belangrijke uitgangspunten voor: 1. wonen, werken en bereikbaarheid, 2. economie en energie, 3. landbouw en natuur en 4. bodem en water sturend, zowel in het algemeen als voor de Nederlandse regio's.

Deze zienswijze van het Fries Stedelijk Netwerk (FSN) richt zich op de regionale verstedelijkingsopgave die de vier gemeenten en provincie zien en de plannen en ambities die daarvoor zijn verwoord in de *Verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk 2050* ([250423 Verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk 2050.indd](#)). Het gezamenlijke doel is een sterke FSN-agglomeratie die de brede welvaart in de hele regio ten goede komt, uitgaande van borrowed size.

Het FSN is in de Ontwerp-Nota Ruimte benoemd als M-regio (vanuit de visie op 2050) en als te versterken regio (vanuit de VISTA-strategie). Terwijl de plannen en ambities, zoals verwoord in de verstedelijkingspropositie, naadloos aansluiten bij de nationale opgave, constateren we dat de kracht van het FSN onvoldoende tot uiting komt. Gezamenlijk vormen de vier steden (Heerenveen, Leeuwarden, Drachten en Sneek) een stedelijk netwerk van ruim 210.000 inwoners, dat in samenhang beschouwd kan worden als L-regio, waarbij de strategie 'Initiëren' op zijn plaats is. Daarbij is het van belang dat naast de centrumstad Leeuwarden de drie andere steden van het FSN als regiokernen worden aangemerkt.

De vier Friese gemeenten en de provincie Fryslân werken de komende periode de *Verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk 2050* uit in een verstedelijkingsstrategie en een investerings- en uitvoeringsagenda. Op initiatief van de provincie Fryslân zal hiernaast ook gewerkt worden aan een aanvullende propositie/strategie, gericht op geheel Fryslân. De afstemming van beide trajecten draagt bij aan een integrale (bouw)strategie voor heel Fryslân, waarbij de kern van de verstedelijkingsopgave ligt bij het FSN. De verstedelijkingsstrategie maakt hiermee deel uit van een bredere ruimtelijke strategie, met als doel het versterken van Fryslân als geheel.

1. Woningbouwambitie in Fryslân

Landelijk is er een grote woningbouwopgave: er is behoefte aan betaalbare, duurzame en toekomstbestendige woningen. Wij zien kansen voor Fryslân en de vier Friese steden om samen te groeien en bij te dragen aan de nationale verstedelijkingsopgave. Wij voorzien dat er in totaal tot 2050 26.500 tot 42.000 extra woningen kunnen worden gebouwd in samenhang met een passende arbeidsmarkt, voorzieningenstructuur en bereikbaarheid. Hiermee kan het FSN een betekenisvolle en stabiele bijdrage leveren aan de nationale verstedelijkingsstrategie.

Er zijn meerdere grootschalige woningbouwlocaties met aanzienlijke woningaantallen. Deze aantallen zijn vergelijkbaar met andere aangewezen nationale en regionale grootschalige woningbouwlocaties. Dit maakt dat we de status V van Versterken uit het VISTA-model “ontstijgen”. De I van Initiëren is hiermee een passende status die recht doet aan de positie van het FSN. Tegen deze achtergrond is het tevens van belang dat het FSN niet als ‘luwe regio’ wordt bestempeld, maar als ‘stedelijke regio’. De status Versterken past niet bij het FSN omdat deze volgens de Ontwerp-Nota Ruimte wordt toegekend aan regio’s “waar de autonome groei laag is, of waar de basis voor een veel sterkere groei ontbreekt”.

Evenwichtige spreiding van woningbouwopgave

Een robuuste ruimtelijke strategie vereist spreiding van woningbouw over meerdere regio’s. Door te investeren in Fryslân wordt bijgedragen aan leefbaarheid, economische vitaliteit en sociale cohesie in Noord-Nederland. Wij pleiten ervoor dat Fryslân expliciet wordt opgenomen als actieve partner in de nationale woningbouwopgave, en dat onze regio dezelfde beleidsmatige erkenning krijgt als andere groeiregio’s. Dit vraagt om een duidelijke status in de Nota Ruimte en om bijbehorende investeringen in infrastructuur, energie en voorzieningen.

2. Elke regio telt

Wij waarderen het uitgangspunt dat elke regio telt en dat het Rijk regio’s wil helpen met het op orde brengen van de randvoorwaarden om een betekenisvolle bijdrage te kunnen leveren aan de nationale woonopgave. We denken bij deze randvoorwaarden aan het versterken van regionale ecosystemen van zorg, onderwijs en economie, goede bereikbaarheid middels een regionale mobiliteitscorridor, maar ook aan de financiering van onrendabele toppen

(bijvoorbeeld in relatie tot betaalbaar wonen en klimaatadaptatie), en het oplossen van netcongestie.

Ecosystemen FSN

Voor het FSN gaat het dus nadrukkelijk om méér dan woningbouwaantallen alleen. De vier steden functioneren als één samenhangend stedelijk systeem (daily urban system) met nu al een gedeelde arbeidsmarkt van meer dan 250.000 banen en complementaire profielen in economie, onderwijs (campussen), zorg en cultuur. Juist deze sterke regionale ecosystemen maken borrowed size mogelijk: de omliggende kernen profiteren van de concentratie van voorzieningen en werkgelegenheid in de viersteden, terwijl de agglomeratiekracht van het FSN tegelijk de brede welvaart in heel Fryslân ondersteunt. Graag zouden wij deze onderlinge verbindingen (agglomeratiekracht) op het kaartmateriaal op pagina 197 en 205 sterker aangezet zien.

De recente ontwikkeling onderstreept dat het FSN feitelijk nu al als groeiregio functioneert: in de periode 2015-2024 lag de banengroei in het FSN ongeveer tweemaal zo hoog als het landelijke gemiddelde, terwijl de toename van het aantal bedrijfsvestigingen vergelijkbaar is met de landelijke groei (Tabel 2 en 3, p.29, verstedelijkingspropositie).

Tegen deze achtergrond is een stevige en toekomstbestendige bereikbaarheid geen afzonderlijk thema, maar een structurele voorwaarde voor de groei van het FSN. In de Ontwerp-Nota Ruimte worden mobiliteitsnetwerken, multimodale corridors en regionale knooppunten nadrukkelijk benoemd als ruimtelijk structurerende bouwstenen voor verstedelijking en economische ontwikkeling. Voor een regio die functioneert als één stedelijk systeem, zoals het FSN, is zo'n corridor van directe betekenis voor de agglomeratiekracht, de arbeidsmarkt en de leefkwaliteit.

Friese bereikbaarheidsstrategie en regionale mobiliteitscorridor (de 'Friese ruit')

Het FSN beschikt in potentie over een sterke regionale mobiliteitscorridor: de 'Friese ruit', gevormd door de spoorverbindingen tussen Leeuwarden, Heerenveen en Sneek, aangevuld met hoogwaardige, snelle bus- en OV-verbindingen richting Drachten. Deze ruit bundelt de belangrijkste stromen van wonen, werken, onderwijs en zorg en verbindt de economische clusters en campussen binnen het netwerk. Daarmee sluit zij direct aan op de gedachte uit de Ontwerp-Nota Ruimte dat regio's zich ontwikkelen langs multimodale lijnen en corridors die voorzieningen, werkgelegenheid en woningbouw met elkaar verbinden.

Versterking van de 'Friese ruit' is van cruciaal belang voor een betere onderlinge bereikbaarheid en samenwerking binnen Fryslân. Wat wij met de 'Friese ruit' beogen, is het versterken en gelijkwaardiger maken van de verbindingen binnen het netwerk en het beter verbinden van de ruit met regionale werklocaties, campussen en zorg- en onderwijsvoorzieningen. Hiermee

ontstaat één gelijkwaardig, multimodaal mobiliteitssysteem dat alle vier FSN-steden op dezelfde manier bedient en dat aansluit op de nationale corridors. Dit versterkt de regionale kernstructuur, ondersteunt duurzame mobiliteitskeuzes en maakt groei mogelijk en remt de toename van de autoafhankelijkheid. Bovendien vormt de ruit een logische schakel naar toekomstige investeringen zoals de Lelylijn, die – hoewel geen voorwaarde voor de autonome groei – wel van grote betekenis is voor de structuurversterking en extra groeicapaciteit van Noord-Nederland.

Het is van belang dat de integrale regio-ambities van het FSN expliciet worden meegenomen in de nationale afweging (in tekst en beeld), zodat een gelijkwaardige vergelijking met andere groeiregio's kan plaatsvinden en de status en rijkssteun aansluiten bij de daadwerkelijke bijdrage van het FSN aan de nationale verstedelijkings- en economische opgave. Wij verzoeken daarom om een duidelijke koppeling tussen de woningbouwopgave, investeringen in regionale ecosystemen en mobiliteitsinvesteringen in Noord-Nederland, met actieve rijksregie en middelen.

3. Oproep tot erkenning en samenwerking

Samenvattend verzoeken wij u om:

- Opname van Fryslân als groeiregio in de Nota Ruimte, met een status vergelijkbaar met Groningen-Assen (NOVEX), zodat onze woningbouwambitie van 26.500 tot 42.000 extra woningen expliciet onderdeel wordt van de nationale programmering (Initiëren in plaats van Versterken);
- Verankering van onze regionale verstedelijkingsambities (*Verstedelijkingspropositie Fries Stedelijk Netwerk 2050*) in de nationale strategie, inclusief koppeling aan investeringen in ecosystemen en mobiliteit/infrastructuur;
- Het FSN als L-regio te beschouwen. Dit maakt het mogelijk om het FSN nadrukkelijk te positioneren en de onderlinge agglomeratiekracht te versterken. Daarbij past een meer stedelijke positionering, zoals “stedelijk woonmilieu”, “stads/dorpscentrum” of “stedelijk-woonwerkmilieu”. Daarnaast is het van belang dat naast de centrumstad Leeuwarden de drie andere steden van het FSN als regiokernen worden aangemerkt;
- Structurele samenwerking met het Rijk bij de verstedelijkingsstrategie, vergelijkbaar met de aanpak in Twente, Stedendriehoek en Limburg Centraal (zoals benoemd in het verstedelijkingskader op blz. 216 van de Ontwerp-Nota Ruimte). Het FSN is inmiddels gestart met het werken aan een verstedelijkingsstrategie en heeft een toezegging in het BO leefomgeving dat we als Rijk, provincie en gemeenten hier samen aan werken. Om deze reden verzoeken wij de partners in de Friese verstedelijkingsambities expliciet op te nemen in dit samenwerkingskader.

Wij verzoeken u onze zienswijze te verwerken in de Nota Ruimte. Tevens gaan wij graag in op uw uitnodiging om verder af te stemmen en de beelden naast elkaar te leggen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Fryslân,

i.o.

drs A.A. [redacted] voorzitter

drs. Ing. J.J. Algra, secretaris

voor deze, de loco-provinciesecretaris

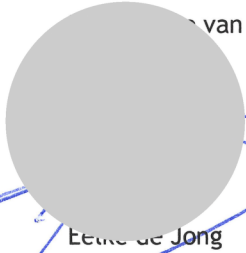
Het college van burgemeester en wethouders, Breda, d.d. 11 september 2018.

De heer [redacted] secretaris

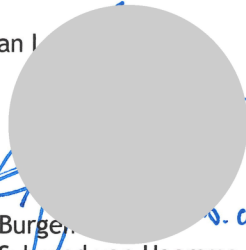
G.W. [redacted]

M.A. [redacted]-Kelder

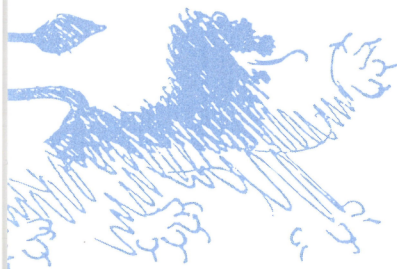
van burgemeester en wethouders van I

Eetke de Jong

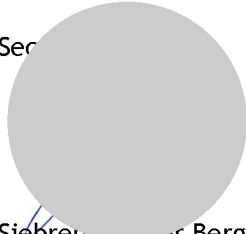

Burgen *v. a.*
Sybrand van Haersma Buma

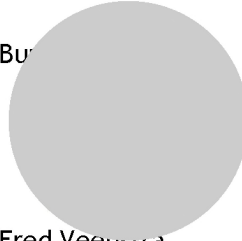
Het college van burgemeester en wethouders van Smallingerland,

Sec

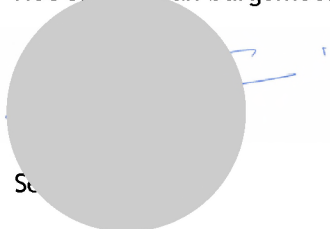
Siebren van der Berg

Bu

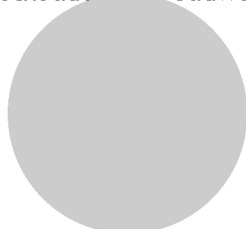
Fred Veensra

Het college van burgemeester en wethouders van Súdwest-Fryslân,

Su

C. Smits

J.A. de vries